

Openbaar Besluit

Ons kenmerk: ACM/DJZ/2014/207287

Zaaknummer: 13.0428.52.1.01, 13.0428.52.1.02, 13.0428.52.1.03, 13.0428.52.1.04

Besluit van de Autoriteit Consument en Markt als bedoeld in artikel 7:11 Algemene wet bestuursrecht naar aanleiding van de bezwaren van EconGas GmbH, van TAQA Energy B.V., TAQA Gas Storage B.V., TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek gas B.V., en van Vereniging Gasopslag Nederland en Energie-Nederland tegen het besluit tot vaststelling van de tarieven ter uitvoering van de transporttaak, de aansluitaak, de bestaande aansluitingtaak, de taak balancering en de taak kwaliteitsconversie ingevolge artikel 82, vijfde lid van de Gaswet per 1 januari 2014 voor Gasunie Transport Services B.V.

1 Verloop van de procedure

1. Bij besluit van 18 december 2013¹ heeft de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) de tarieven in de zin van artikel 82, vijfde lid, van de Gaswet vastgesteld voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet Gasunie Transport Services B.V. (hierna: GTS) die gelden per 1 januari 2014 (hierna: bestreden besluit).
2. Tegen dit besluit is op 28 januari 2014 bezwaar gemaakt door Energie-Nederland.² Op diezelfde dag heeft EconGas GmbH (hierna: EconGas) pro forma bezwaar ingediend. Op 29 januari 2014 hebben de Vereniging Gasopslag Nederland (hierna: VGN) en TAQA Energy B.V., TAQA Gas Storage B.V., TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek gas B.V. (hierna gezamenlijk aangeduid: TAQA) pro forma bezwaar ingediend. ACM heeft vervolgens deze partijen tot 17 maart 2014 de tijd gegeven om de gronden van bezwaar in te dienen.³
3. Op 14 maart 2014 heeft ACM de gronden van VGN en van TAQA ontvangen.⁴ De gronden van EconGas zijn op 17 maart 2014 ontvangen,⁵ waarbij ACM vooraf toestemming had gegeven voor indiening van de gronden op die dag.

¹ Besluit met kenmerk ACM/DE/2013/206720.

² Brief met kenmerk ENL-2014-00098.

³ Brief met kenmerk ACM/DJZ/2014/201052.

⁴ Brief met kenmerk TAQA: BMW/0067533-0000002 AMCP:661283.1, kenmerk VGN: 0103896-0000001 AMCP:661293.1.

4. Bij brieven van 29 januari 2014 en 31 juni 2014 heeft ACM EconGas in de gelegenheid gesteld om te motiveren op welke grond EconGas zich belanghebbende acht.⁶ Bij brief van 28 augustus 2014, ontvangen op 1 september 2014, heeft EconGas nader toegelicht waarom zij van mening is dat ACM haar bezwaarschrift ontvankelijk zou moeten verklaren.
5. Op 12 september 2014 heeft een hoorzitting plaatsgevonden, waarbij alle partijen in de gelegenheid zijn gesteld om hun bezwaren nader toe te lichten. VGN, EconGas, TAQA, Energie-Nederland en GTS hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Van de hoorzitting is een verslag gemaakt. Dit verslag is op 21 oktober 2014 naar partijen verzonden.

2 Het bestreden besluit

6. In het bestreden besluit heeft ACM tarieven vastgesteld ter uitvoering van de volgende taken van GTS, genoemd in de artikelen 10 en 10a van de Gaswet:
  - a. het uitvoeren van gastransport en de daaraan gerelateerde taken (hierna: transporttaak);
  - b. het in evenwicht houden van het landelijke gastransportnet (hierna: balanceringsstaak);
  - c. het omzetten van gas naar een hogere of lagere energie-inhoud, dan wel gas in een door de gebruiker gewenste samenstelling brengen (hierna: kwaliteitsconversietaak);
  - d. het voorzien van een aansluitpunt (hierna: aansluitaak); en
  - e. het in werking hebben en onderhouden van aansluitingen op het landelijke gastransportnetwerk die voor 1 april 2011 in gebruik zijn genomen (hierna: bestaande aansluitingtaak).⁷
7. De volgende tarieven zijn in het bestreden besluit voor deze taken vastgesteld:
  - Voor de transporttaak, balanceringsstaak en de kwaliteitsconversietaak gezamenlijk zijn transporttarieven vastgesteld, bestaande uit entrytarieven, exittarieven en connectiontarieven;
  - Tarieven voor de transportgerelateerde diensten (wheeling, diversion en overdracht van transportcapaciteit of het gebruiksrecht);
  - Een tarief voor de bestaande aansluitingtaak (hierna: BAT-tarief);
  - Een tarief voor de aansluitaak (hierna: AT-tarief).
8. De entrytarieven, exittarieven en connectiontarieven zijn vastgesteld per meetpunt. In het bestreden besluit heeft ACM voor 70 meetpunten een entrytarief vastgesteld en voor 599 meetpunten een exittarief. Het BAT-tarief is een uniform tarief dat voor elk meetpunt geldt waarvoor GTS de taak uitvoert. Het AT-tarief is een tarief per meetpunt.

---

⁵ Brief met kenmerk 11400031/LW/4062445.1.

⁶ Brieven met kenmerken ACM/DJZ/2014/200564 en ACM/DJZ/2014/203794.

⁷ Een nieuwe taak per 1 januari 2014.

3 Wettelijk kader

9. Voor de beoordeling van de bezwaren zijn de volgende bepalingen relevant.

3.1 Gasverordening

10. Artikel 13, eerste lid, van de Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor de toegang tot aardgastransmissienetten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1775/2005 (hierna: de Gasverordening):

“1. De door de transmissiesysteembeheerders toegepaste tarieven, of de voor de berekening daarvan gebruikte methoden die zijn goedgekeurd door de regulerende instanties overeenkomstig artikel 41, lid 6, van de Richtlijn 2009/73/EG, alsmede de tarieven die worden gepubliceerd overeenkomstig artikel 32, lid 1, van die richtlijn, zijn transparant, houden rekening met de noodzaak van systeemintegriteit en verbetering ervan en zijn een afspiegeling van de werkelijke kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en transparant zijn, waarbij tevens wordt gelet op de nodige winst op de investeringen en in voorkomende gevallen met inachtneming van de benchmarking van tarieven door de regulerende instanties. De tarieven of de voor de berekening daarvan gebruikte methoden zijn niet-discriminerend.

De lidstaten kunnen besluiten dat de tarieven ook kunnen worden vastgesteld aan de hand van marktgerichte regelingen, zoals veilingen, mits dergelijke regelingen en de eruit voortvloeiende inkomsten door de regulerende instanties worden goedgekeurd.

De tarieven of methode voor de berekening daarvan, zijn bevorderlijk voor de efficiënte handel in gas en voor de concurrentie en zijn tegelijk gericht op het vermijden van kruissubsidiëring tussen de netgebruikers en op het bieden van stimulansen voor investeringen en het handhaven of creëren van interoperabele transmissienetten.”

11. Artikel 18, tweede lid, van de Gasverordening:

“Om transparante, objectieve en niet-discriminerende tarieven te garanderen en een efficiënt gebruik van het gasnet te bevorderen, publiceren de transmissiesysteembeheerders of de betrokken nationale instanties beknopte en voldoende gedetailleerde informatie over tariefderivatie, methodologie en structuur.”

3.2 Gaswet

12. Artikel 82 van de Gaswet (voor zover hier van belang):

“1. In afwijking van artikel 80 worden de tarieven ter uitvoering van de taken door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, genoemd in de artikelen 10 en 10a, eerste lid, onderdeel b, c, d en e, alsmede de tarieven voor de transport ondersteunende diensten vastgesteld overeenkomstig dit artikel.

(...)

3. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zendt jaarlijks voor 1 september aan de Autoriteit Consument en Markt een voorstel voor de tarieven voor uitvoering van de taken genoemd in de artikelen 10 en 10a, met inachtneming van de tariefstructuren vastgesteld op grond van artikel 12f of 12g en met inachtneming van de gemaakte kosten voor investeringen, bedoeld in artikel 39e, 39f, derde lid, of 54a, derde lid, voor zover deze kosten doelmatig zijn.

(...)

5. De Autoriteit Consument en Markt stelt jaarlijks de tarieven vast die kunnen verschillen voor de onderscheiden tariefdragers.

(...)

7. De vastgestelde tarieven treden in werking op een door de Autoriteit Consument en Markt te bepalen datum en gelden tot de datum van inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van de tarieven voor het volgende jaar.

(...)

13. Artikel 10, zesde lid, van de Gaswet:

“Een netbeheerder heeft, in aanvulling op de in het eerste, derde en vijfde lid genoemde taken, in het voor hem krachtens artikel 12f vastgestelde gebied tevens tot taak om:

a. een ieder die verzoekt om een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft van ten hoogste 40 m³(n) per uur te voorzien van deze aansluiting;

b. een ieder die verzoekt om een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft groter dan 40 m³(n) per uur te voorzien van een aansluitpunt op het dichtstbijzijnde punt van het gastransportnet met een voor die aansluiting geschikte druk en voldoende capaciteit.”

14. Artikel 10a, eerste lid, aanhef en onder d van de Gaswet:

“Onverminderd de artikelen 10, 42 en 54a, en hoofdstuk 2 heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet tevens tot taak:

d. in aanvulling op artikel 10, zesde lid, het in werking hebben en onderhouden van aansluitingen op het landelijk gastransportnet die voor 1 april 2011 in gebruik zijn genomen”

15. Artikel 14, derde lid, van de Gaswet:

“Een netbeheerder hanteert voorwaarden die redelijk, transparant en niet-discriminatoir zijn.”

3.3 Relevante codebepalingen

16. De volgende artikelen in de Tarievenscode Gas zijn relevant:

“3.3.6 Tariefstructuur aansluitingen aangelegd door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet

3.3.6.1 Omschrijving dienst

De dienst betreft het in werking hebben en onderhouden van aansluitingen die zijn aangelegd door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, uitgezonderd systeemverbindingen en verbindingen met gastransportnetten over de Nederlandse landsgrens.

3.3.6.2 Tariefdrager

De tariefdrager is de gecontracteerde entry- of exitcapaciteit uitgedrukt in $m^3(n;35,17)/\text{uur}$.”

“3.4.2 De transporttarieven en de transportgerelateerde tarieven worden gebaseerd op de mate waarin zij de kosten genoemd in artikel 3.4.1 veroorzaken.”

“3.2.7.4 Korting tarief entry- en exitcapaciteit gasopslag.

Het tarief voor entry- respectievelijk exitcapaciteit gasopslag is gebaseerd op het transporttarief voor het kalenderjaar voor de ongekorte entry- respectievelijk exitcapaciteit gasopslag dienst waarop een korting van 25% wordt toegepast.”

17. De volgende definities in de Begrippenlijst Gas zijn relevant:

interconnectiepunt een fysiek of virtueel punt dat twee aangrenzende entry-exitsystemen verbindt of dat een entry-exitsysteem verbindt met een interconnector voor zover op deze punten een boekingsprocedure door netgebruikers van toepassing is. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal de voor haar relevante interconnectiepunten publiceren op haar website.

NC-CAM Commissie Verordening (EU) 984/2013 van 14 oktober 2013 tot vaststelling van een netcode met betrekking tot capaciteitstoewijzingsmechanismes in gastransmissiesystemen en tot aanvulling van Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad.

18. De volgende artikelen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB zijn relevant:

2.1.2 Entry- en exitcapaciteit

Omschrijving van de dienst

De dienst entrycapaciteit geeft het recht om op een entrypunt een hoeveelheid gas per uur in het landelijk gastransportnet te voeden. De dienst exitcapaciteit geeft het recht om op een exitpunt een hoeveelheid gas per uur aan het landelijk gastransportnet te onttrekken.

Contractering en toewijzing

Entry- en exitcapaciteit worden gecontracteerd en aan erkende programmaverantwoordelijken toegewezen volgens het first come first served principe. Op interconnectiepunten worden entry- en exitcapaciteit gecontracteerd en aan erkende programmaverantwoordelijken toegewezen door middel van een veiling als vastgelegd in NC-CAM.(...)

4 Ontvankelijkheid

19. Op grond van artikel 8:6 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) jo. artikel 4 van bijlage 2 van de Awb⁸ kan een belanghebbende beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (hierna: CBB) tegen bepaalde besluiten van ACM, waaronder het bestreden besluit. Op grond van artikel 7:1 jo. 8:1 van de Awb kunnen belanghebbenden bezwaar instellen tegen dit besluit.

20. Het bestreden besluit bestaat naar het oordeel van ACM uit de volgende drie deelbesluiten:

- een deelbesluit Transporttarieven, voor de taken transport, balancering en kwaliteitsconversie, en de transportgerelateerde diensten;
- een deelbesluit BAT-tarief, voor de bestaande aansluitingtaak; en
- een deelbesluit AT-tarief, voor de aansluittaak.

Er is sprake van deelbesluiten omdat elk deelbesluit een zelfstandig karakter kent, hetgeen mede voortvloeit uit het feit dat het methodebesluit ook bestaat uit deelbesluiten, namelijk een deelbesluit per taak van GTS.⁹

21. In het navolgende zal ACM beoordelen in hoeverre de afzonderlijke bezwaarmakers kwalificeren als belanghebbende in de zin van de Awb bij het door hun bestreden deelbesluit.¹⁰

4.1 VGN en Energie-Nederland bij het deelbesluit BAT-tarief

22. ACM kwalificeert VGN en Energie-Nederland beide als een 'representatieve organisatie' van netgebruikers op de gasmarkt in de zin van artikel 61 van de Gaswet:

"Een representatieve organisatie van netgebruikers op de gasmarkt wordt geacht belanghebbende te zijn bij een besluit, niet zijnde een beschikking, genomen op grond van deze wet."

23. Voor de beoordeling van de ontvankelijkheid van VGN en Energie-Nederland is het rechtskarakter van het bestreden besluit van belang. Indien het een beschikking is, kunnen beide partijen niet op grond van artikel 61 van de Gaswet als belanghebbende worden aangemerkt. Te dien aanzien overweegt ACM het volgende.

24. Artikel 1:3, tweede lid, van de Awb luidt:

"Onder beschikking wordt verstaan: een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan."

---

⁸ Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak.

⁹ In randnummer 4 en 5 van het methodebesluit GTS 2014-2016 heeft ACM dit ook vermeld.

¹⁰ Zie voor een vergelijkbare toets: CBB 12 maart 2013 ECLI:NL:CBB:2013:BZ3716, r.o. 2.5.1 e.v.

25. VGN en Energie-Nederland hebben bezwaar gemaakt tegen het door ACM vastgestelde BAT-tarief. Gelet op artikel 61 van de Gaswet dient ACM te beoordelen of het deelbesluit tot vaststelling van het BAT-tarief een beschikking is.
26. ACM stelt op grond van artikel 82 van de Gaswet het BAT-tarief vast dat GTS dient te hanteren bij de uitvoering van haar bestaande aansluitingtaak. Het BAT-tarief is een uniform tarief dat geldt voor alle aansluitingen waarop de bestaande aansluitingtaak van GTS van toepassing is. Ook anderen dan GTS kunnen daar rechtstreeks rechten aan ontleen. Om deze reden kwalificeert het BAT-tarief als een besluit van algemene strekking en niet als beschikking.
27. Gelet op het voorgaande is ACM van oordeel dat VGN en Energie-Nederland belanghebbende zijn bij het BAT-tarief.

4.2 TAQA bij het deelbesluit BAT-tarief

28. Artikel 1:2, eerste lid, van de Awb luidt:
“Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.
Om te kunnen worden aangemerkt als belanghebbende in die zin dient volgens vaste jurisprudentie sprake te zijn van een objectief bepaalbaar, eigen, persoonlijk en voldoende actueel belang, dat rechtstreeks bij het besluit is betrokken.¹¹
29. Het BAT-tarief is een uniform tarief dat GTS in rekening brengt voor de bestaande aansluitingtaak. Achter bijna alle meetpunten in Nederland liggen aansluitingen waarvoor GTS deze taak uitvoert, derhalve is TAQA een van de velen die dit uniforme tarief moeten betalen. TAQA ontbeert derhalve een persoonlijk, voldoende onderscheidend belang ten aanzien van het deelbesluit BAT-tarief van het bestreden besluit.
30. Gelet op het voorgaande kan TAQA niet worden aangemerkt als belanghebbende bij het BAT-tarief. ACM acht het bezwaar van TAQA, voor zover gericht tegen het BAT-tarief, niet-ontvankelijk.

4.3 EconGas en TAQA bij het deelbesluit Transporttarieven

31. Voordat ACM ingaat op de beoordeling van de ontvankelijkheid van EconGas en TAQA bij het deelbesluit Transporttarieven maakt ACM eerst een aantal algemene overwegingen die relevant zijn voor deze beoordeling.

---

¹¹ Recent nog: CBB 12 september 2014 ECLI:NL:CBB:2014:348 r.o. 2.3.

4.3.1 Algemene overwegingen

32. Het deelbesluit Transporttarieven heeft onder andere als rechtsgevolg dat de entry- en exittarieven voor alle meetpunten in Nederland in het jaar 2014 vaststaan. In die zin kan gesteld worden dat dit deelbesluit zich niet alleen richt tot GTS (die deze tarieven mag heffen) maar dat ook alle (door GTS erkende) programmaverantwoordelijken aan het deelbesluit Transporttarieven rechtstreeks rechten kunnen ontlenen. Deze organisaties zullen namelijk deze tarieven moeten betalen op het moment dat zij transportcapaciteit afnemen. De programmaverantwoordelijken zijn daarom mede geadresseerden van het deelbesluit Transporttarieven.
33. Over de vraag of een programmaverantwoordelijke als zodanig belanghebbende is, heeft het CBb bij uitspraak van 17 januari 2008¹² geoordeeld dat *niet kan worden staande gehouden dat de groep shippers* [programmaverantwoordelijken] *“beperkt en qua samenstelling bekend is”*. Op grond hiervan concludeerde het CBb dat de enkele omstandigheid dat een partij behoort tot de groep shippers onvoldoende is om als belanghebbende te worden aangemerkt. Dit geldt wat ACM betreft ook voor het deelbesluit Transporttarieven van het bestreden besluit. Het feit dat EconGas, TAQA Onshore B.V., TAQA Piek Gas B.V. en TAQA Gas Storage B.V. programmaverantwoordelijke zijn, maakt hen niet automatisch belanghebbende bij het deelbesluit Transporttarieven.
34. In voornoemde uitspraak heeft het CBb uitgesproken dat het voorgaande niet wegneemt dat een individuele programmaverantwoordelijke een belang kan hebben dat objectief bepaalbaar, eigen, persoonlijk, voldoende actueel en rechtstreeks bij het besluit betrokken is.¹³
35. Een persoonlijk belang vereist dat het bij het besluit betrokken belang zodanig moet zijn, dat de bezwaarmaker zich daarmee in rechtens voldoende mate onderscheidt van anderen. Een dergelijk belang is aanwezig wanneer dit belang in het bijzonder is betrokken bij de rechtsgevolgen van het bestreden besluit, in dit geval het deelbesluit Transporttarieven.¹⁴
36. ACM is van oordeel dat het belang van een programmaverantwoordelijke in ieder geval in het bijzonder is betrokken bij het deelbesluit Transporttarieven, wanneer voorafgaand aan de inwerkingtreding van het bestreden besluit duidelijk was dat gedurende het betreffende jaar (in casu: 2014) deze programmaverantwoordelijke als enige - of met een zeer beperkt aantal anderen - gebonden zou zijn aan een specifiek transporttarief.¹⁵

---

¹² CBb 17 januari 2008 ECLI:NL:CBB:2008:BC3412, r.o. 6.3.

¹³ CBb 17 januari 2008 ECLI:NL:CBB:2008:BC3412, r.o. 6.4.

¹⁴ Vergelijkbaar met de positie van GasTerra B.V. in genoemde uitspraak van 17 januari 2008.

¹⁵ Vergelijkbaar met 'een specifiek onderdeel van het bestreden besluit' zoals door het CBb genoemd in haar uitspraak van 17 januari 2008.

37. GTS heeft ter zitting nog betoogd dat de mogelijkheid voor een individuele partij om als belanghebbende te worden aangemerkt beperkt is. Deze gevolgtrekking vloeit naar de mening van GTS voort uit het stelsel van de wet, waarbij de Gaswet juist een ruime opening biedt voor representatieve organisaties (via artikel 61 Gaswet) om op te komen tegen tarievenbesluiten. Naar het oordeel van ACM geeft het stelsel van de wet en de parlementaire geschiedenis van de Gaswet geen indicatie dat de belanghebbende-toets bij individuele partijen beperkter is dan normaal gebruikelijk. ACM is daarom niet meegegaan in het betoog van GTS.
38. ACM heeft bovenstaande algemene overwegingen meegenomen in de hierna volgende beoordeling van EconGas en TAQA.

4.3.2 Beoordeling ontvankelijkheid EconGas

39. EconGas houdt zich bezig met levering van gas aan Europese groothandelaren en consumenten en met de handel in gas op de internationale markt. EconGas heeft LNG-capaciteit gecontracteerd bij de LNG-importterminal Gate in Rotterdam en laat daarvandaan gas transporteren naar verschillende interconnectiepunten.¹⁶
40. EconGas is een door GTS erkende programmaverantwoordelijke¹⁷ en neemt in die hoedanigheid de transportdienst af van GTS.

4.3.2.1 Exittarieven

41. Allereerst behandelt ACM de belanghebbendheid van EconGas bij de exittarieven van de interconnectiepunten.
42. ACM is van oordeel dat EconGas geen persoonlijk, voldoende onderscheidend, belang heeft bij elk van deze exittarieven. ACM stelt vast dat het rechtsgevolg van elk van deze tarieven niet alleen het belang van EconGas treft, maar ook de belangen van andere programmaverantwoordelijken. Deze groep programmaverantwoordelijken was voorafgaand aan de inwerkingtreding van het bestreden besluit deels bekend en deels onbekend. De

bekende groep is de groep programmaverantwoordelijken die een langlopend contract voor exitcapaciteit met GTS heeft gesloten op deze interconnectiepunten. EconGas is hier onderdeel van, maar niet de enige. Daarnaast wordt de onbekende groep gevormd door de nieuwe programmaverantwoordelijken die gedurende het jaar capaciteit konden boeken op deze meetpunten. Dit is mogelijk omdat op deze interconnectiepunten specifieke capaciteitsallocatiemechanismes gelden die alle geïnteresseerde programmaverantwoordelijken de mogelijkheid bieden om beschikbare capaciteit te kopen.

---

¹⁶ Op basis van het hoorzittingsverslag, de bezwaarschriften en openbare informatie.

¹⁷ <http://www.gasunietransportservices.nl/producten-diensten/klant-woorden/erkenning>

43. Voor capaciteit op interconnectiepunten past GTS op grond van de Commissie Verordening (EU) 984/2013 van 14 oktober 2013¹⁸ een capaciteitsveilingmechanisme toe. Dit betekent dat er gedurende een gasjaar (een gasjaar start op 1 oktober) verscheidene veilingen zijn, beginnend met de veiling van de jaarcapaciteit, vervolgens de kwartaalcapaciteit, maandcapaciteit, dagcapaciteit en als laatste binnen de dagcapaciteit. GTS dient bij de veiling van jaarcapaciteit verplicht een percentage van de technische capaciteit te reserveren en mag deze capaciteit niet eerder aanbieden dan in de jaarlijkse kwartaalveiling. De capaciteit die in de kwartaalveiling niet is verkocht wordt vervolgens aangeboden in de maandveiling etc. (het betreft daarmee een voortrollend systeem).¹⁹ Dit heeft als gevolg dat het niet mogelijk is dat de totale transportcapaciteit op een interconnectiepunt voor een geheel gasjaar in één wordt geboekt door één of enkele programmaverantwoordelijken via de jaarveiling.
44. Voorts zijn er ook specifieke congestiemaatregelen van kracht om te zorgen dat reeds verkochte capaciteit, indien niet benut, opnieuw ter beschikking aan de markt worden gesteld.²⁰
45. EconGas stelt dat het feit dat zij op de exitpunten voor langere tijd capaciteit heeft geboekt, haar een persoonlijk belang geeft. ACM acht dit onvoldoende onderscheidend, want er zijn ook andere programmaverantwoordelijken die zich voor langere tijd hebben gecommitteerd aan capaciteit op deze punten. Vóór de liberalisering van de gasmarkt, maar ook tot een aantal jaren geleden, boekten partijen in het algemeen voor langere tijd capaciteit bij GTS (op onder andere de interconnectiepunten) en op dit moment zijn veel van deze contracten nog niet afgelopen.²¹

4.3.2.2 Entrytarief

46. Over de ontvankelijkheid van EconGas bij het entrytarief op meetpunt Rotterdam (Gate) overweegt ACM het volgende.

---

¹⁸ Commissie Verordening (EU) 984/2013 van 14 oktober 2013 tot vaststelling van een netwerkcode met betrekking tot de capaciteitstoeiwijzingsmechanismen in gastransmissiesystemen en tot aanvulling van Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad. Inwerkingtreding per 3 november 2013. Bij besluit van 19 december 2013 heeft ACM de nationale codes hierop aangepast (Besluit met kenmerk ACM/DE/2013/206801 (zaaknummer 13.0850.52))

¹⁹ Conform artikel 8, zesde en zevende lid, van de Europese Netcode capaciteitstoeiwijzingsmechanismen.

²⁰ Op grond van de punten 2.2.2. en 2.2.4 van de Bijlage I bij de Gasverordening. Bij besluit van 19 december 2013 heeft ACM de nationale codes hierop aangepast (Besluit met kenmerk ACM/DE/2013/206801 (zaaknummer 13.0850.52)).

²¹ Tegenwoordig worden overigens wel meer korte termijn contracten afgesloten.

47. Net als hiervoor is overwogen bij de exittarieven, kan niet gesteld worden dat EconGas een persoonlijk, voldoende onderscheidend, belang heeft bij het entrytarief van meetpunt Rotterdam (Gate). Het entrytarief raakt ook het belang van andere programmaverantwoordelijken. Enerzijds treft het de andere bestaande klanten die gebruikmaken van de LNG-terminal,²² en die de diensten van GTS gebruiken om het geïmporteerde gas verder te transporteren. Anderzijds geldt het tarief ook voor potentiële nieuwe programmaverantwoordelijken, want op de LNG-terminal Gate en het bijbehorende meetpunt Rotterdam (Gate) was begin 2014 - en is nog steeds - transportcapaciteit beschikbaar.²³
48. EconGas stelt dat zij wel een persoonlijk, voldoende onderscheidend, belang heeft omdat de andere programmaverantwoordelijken die capaciteit hebben geboekt op meetpunt Rotterdam (Gate) naast programmaverantwoordelijke ook gasleverancier zijn. ACM acht dit verschil in deze beoordeling niet relevant; in het eerste geval laat de programmaverantwoordelijke het ingevoede gas transporteren naar een interconnectiepunt en in het tweede geval laat de programmaverantwoordelijke het ingevoede gas transporteren naar een binnenlands meetpunt. In beide gevallen zal de programmaverantwoordelijke entrycapaciteit moeten boeken en het bijbehorende tarief daarvoor moeten betalen. Dit geldt zowel voor EconGas als voor de programmaverantwoordelijken die leveren aan eindverbruikers.
49. EconGas stelt ook dat, vergeleken bij de andere bestaande klanten van de LNG-terminal, zij als enige geen gebruik maakt van gasopslagen in Nederland, waardoor zij niet kan profiteren van de korting van 25% op de transporttarieven van en naar gasopslagen. Het feit dat EconGas geen gebruik maakt van gasopslagen in Nederland maakt wat ACM betreft niet dat EconGas daardoor rechtens in voldoende mate onderscheidend is. Gasopslagen bieden aan partijen de mogelijkheid om tijdelijk gas op te slaan en dit op een later tijdstip weer te onttrekken, bijvoorbeeld op het moment dat er extra vraag naar is en/of wanneer de gasprijs gunstig is. Gasopslagen bieden dus een bepaalde dienst waar een programmaverantwoordelijke desgewenst gebruik van kan maken. Dit is een bedrijfsmatige keuze. Enkele programmaverantwoordelijken maken hier nu gebruik van, en velen ook niet (waaronder EconGas). Dit maakt niet dat EconGas een voldoende onderscheidend belang heeft.

4.3.2.3 Conclusie

50. Naar het oordeel van ACM kan EconGas niet aangemerkt worden als belanghebbende bij het deelbesluit Transporttarieven en daarom dient haar bezwaarschrift niet-ontvankelijk te worden verklaard.

---

²² <http://www.gate.nl/gate-terminal/partners/klanten.html>. Toegevoegd aan dossier met kenmerk ACM: 2014206952.

²³ <http://www.gate.nl/commercial/capacities.html>. Toegevoegd aan dossier met kenmerk ACM: 2014206953.

4.3.3 Beoordeling ontvankelijkheid TAQA

51. ACM beschrijft eerst de vier verschillende vennootschappen die bezwaar hebben ingediend²⁴ en gaat daarna over tot de beoordeling van hun belanghebbendheid.

TAQA Onshore B.V.

52. Deze rechtspersoon is de exploitant van de Gasopslag Bergermeer. De Gasopslag Bergermeer is een gasopslaginstallatie die vooral geschikt is voor seizoensopslag. Het gas wordt in de zomer opgeslagen om het in de winter weer te kunnen invoeden in het gastransportnet van GTS. De gasopslag is aangesloten op het hoogcalorische gastransportnet van GTS. In het jaar 2014 is de bouw van de gasopslag afgerond en is de gasopslag deels beschikbaar gekomen voor commercieel gebruik.²⁵ In 2015 zal de volledige opslagcapaciteit beschikbaar zijn voor de klanten van TAQA Onshore B.V. In het bestreden besluit is voor het eerst een entrytarief voor het meetpunt 301.348 Bergermeer vastgesteld. Aangezien al eerder vanuit het gastransportnet van GTS het benodigde kussengas in de gasopslag is gepompt, is er in het jaar 2010 reeds een exittarief vastgesteld voor dit meetpunt.²⁶

53. TAQA Onshore B.V. is daarnaast een door GTS erkende programmaverantwoordelijke.

TAQA Gas Storage B.V.

54. Deze rechtspersoon verkoopt de opslagcapaciteit van de Gasopslag Bergermeer aan klanten. Daarnaast koopt TAQA Gas Storage B.V. de transportcapaciteit in bij GTS voor alle klanten van de gasopslag (met uitzondering van één klant die de capaciteit zelf inkoopt bij GTS) en voor TAQA Onshore (o.a. voor testen).²⁷ TAQA Gas Storage B.V. is een door GTS erkende programmaverantwoordelijke.

TAQA Piek Gas B.V.

55. Deze rechtspersoon exploiteert de Piekgasinstallatie Alkmaar. De Piekgasinstallatie Alkmaar is een gasopslaginstallatie die vooral geschikt is voor het leveren van extra gas op het moment dat de vraag naar gas kortstondig sterk stijgt en de druk in het gasnet plotseling daalt. Deze gasopslag is aangesloten op het laagcalorisch gastransportnet van GTS.

TAQA Energy B.V.

56. Deze rechtspersoon is 100% aandeelhouder van TAQA Onshore B.V., TAQA Gas Storage B.V. en TAQA Piek Gas B.V.

---

²⁴ Op basis van het hoorzittingsverslag, de bezwaarschriften en openbare informatie.

²⁵ Email van TAQA d.d. 4 december 2014, geregistreerd met kenmerk ACM 2014308795.

²⁶ Zie brief van TAQA aan de Tweede Kamer van 21 februari 2011, met kenmerk TEN_DM-#35204. Zie Tarievenbesluit GTS 2010 van 2 december 2009 met kenmerk 103263_3/4.

²⁷ Email van TAQA d.d. 8 december 2014, geregistreerd bij ACM onder 2014308901.

57. De hiervoor genoemde vennootschappen maken allen bezwaar tegen de volgende transporttarieven:

Meetpunt	Omschrijving	Entrytarief	Exittarief
301.348	BERGERMEER (TAQA-UGS)	1,427	1,209
301.118	ALKMAAR (TAQA-PGI)	1,162	1,142

58. ACM bepaalt hierna eerst welke van de vier vennootschappen in het bijzonder geraakt *kunnen* worden door een specifiek onderdeel van het deelbesluit Transporttarieven, zijnde de hiervoor genoemde transporttarieven. Vervolgens behandelt ACM de belanghebbendheid van elke vennootschap voor wat betreft de transporttarieven.

4.3.3.1 Algemeen

59. Tijdens de hoorzitting is aan TAQA gevraagd om nader toe te lichten op welke wijze elk van de vennootschappen belanghebbende is bij het deelbesluit Transporttarieven. Omdat tijdens de hoorzitting geen duidelijkheid gegeven kon worden door GTS en TAQA over welke vennootschappen nu precies capaciteitscontracten hadden gesloten voor het jaar 2014 ten aanzien van de meetpunten 301.348 Bergermeer en 301.118 Alkmaar, is door ACM aan GTS gevraagd om deze informatie na de hoorzitting alsnog aan te leveren.
60. Op 19 september 2014 heeft GTS per email aangegeven welke partijen gecontracteerde capaciteit op de netwerkpunten 301.348 Bergermeer en 301.118 Alkmaar hadden geboekt.²⁸ TAQA heeft de juistheid per email bevestigd.²⁹ Uit de informatie bleek de situatie als volgt:

Meetpunt	Wie heeft capaciteit geboekt?
301.348 BERGERMEER (TAQA-UGS)	TAQA Gas Storage B.V. en een klant van TAQA die opslagcapaciteit heeft op Gasopslag Bergermeer
301.118 ALKMAAR (TAQA-PGI)	Een klant van TAQA die opslagcapaciteit heeft op Piekgasinstallatie Alkmaar

61. Op 8 december 2014 heeft ACM aan TAQA verzocht om antwoord te geven op de vraag of voorafgaand aan het jaar 2014 duidelijk was dat in het jaar 2014 alle transportcapaciteit op het Bergermeer meetpunt in handen was - en zou blijven – van TAQA Gas Storage B.V. en de klant van Gasopslag Bergermeer.³⁰ TAQA heeft dit per e-mail bevestigd.³¹

²⁸ Met kenmerk ACM: 2014306311.

²⁹ Met kenmerk ACM: 2014306312.

³⁰ Email van ACM aan TAQA d.d. 8 december 2014, geregistreerd bij ACM onder 2014406411.

³¹ Email van TAQA aan ACM d.d. 8 december 2014, geregistreerd bij ACM onder 2014308901.

62. Voor het entry- en exittarief voor meetpunt Bergermeer volgt uit de beschikbare informatie³² dat alleen het belang van TAQA Onshore B.V., TAQA Gas Storage B.V. en TAQA Energy B.V. mogelijk kan worden geraakt door de vaststelling van de transporttarieven van het meetpunt Bergermeer. TAQA Onshore B.V. is namelijk de exploitant van de Gasopslag Bergermeer, TAQA Gas Storage B.V. heeft capaciteit geboekt op het betreffende meetpunt en TAQA Energy B.V. is de 100% aandeelhouder van de voorgaande twee vennootschappen. ACM ziet niet in welk belang van TAQA Piek Gas B.V., als exploitant van de Piekgasinstallatie Alkmaar, kan worden geraakt door de transporttarieven van meetpunt Bergermeer. TAQA heeft een dergelijk belang ook niet aannemelijk gemaakt.
63. Voor het entry- en exittarief voor meetpunt Alkmaar volgt uit de beschikbare informatie dat alleen het belang van TAQA Piek Gas B.V. en TAQA Energy B.V. mogelijk kan worden geraakt door de vaststelling van de transporttarieven van het meetpunt Alkmaar. TAQA Piek Gas B.V. is namelijk de exploitant van Piekgasinstallatie Alkmaar en TAQA Energy B.V. is de 100% aandeelhouder van deze rechtspersoon. Voor TAQA Onshore B.V. en TAQA Gas Storage B.V. geldt dat hun belang niet kan worden geraakt door de transporttarieven die gelden voor transport van gas van en naar de Piekgasinstallatie Alkmaar. TAQA heeft dit ook niet aannemelijk gemaakt.
64. Bovenstaande betekent dat ACM voor de volgende vennootschappen nader heeft onderzocht of hun belang in het bijzonder wordt geraakt door de betrokkenheid bij de transporttarieven van de betreffende meetpunten:

Meetpunt	Mogelijk belanghebbende
301.348 BERGERMEER (TAQA-UGS)	TAQA Onshore B.V. TAQA Gas Storage B.V. TAQA Energy B.V.
301.118 ALKMAAR (TAQA-PGI)	TAQA Piek Gas B.V. TAQA Energy B.V.

65. Zoals toegelicht in paragraaf 4.3.1 geldt voor de tot TAQA behorende vennootschappen die door GTS erkend zijn als programmaverantwoordelijke dat alleen het deel uitmaken van de groep erkende programmaverantwoordelijken niet voldoende is om aangemerkt te worden als belanghebbende.

4.3.3.2 Transporttarieven Bergermeer: TAQA Gas Storage B.V.

66. ACM stelt vast dat voorafgaand aan de inwerkingtreding van het bestreden besluit de transportcapaciteit in 2014 op het meetpunt Bergermeer volledig volgeboekt was door slechts

³² Uit het bezwaarschrift (inclusief bijlagen), hoorzittingsverslag en openbare informatie.

twee partijen, waaronder TAQA Gas Storage B.V. Geen andere programmaverantwoordelijke had daarmee de mogelijkheid om in 2014 capaciteit te boeken op dit meetpunt. Derhalve stelt ACM vast dat TAQA Gas Storage B.V. slechts een van de twee programma-verantwoordelijken is die het rechtsgevolg ondervinden van de transporttarieven die gelden voor transport van en naar de Gasopslag Bergermeer. Daarmee acht ACM het belang van TAQA Gas Storage B.V. in voldoende mate onderscheidend van de andere programmaverantwoordelijken die geraakt worden door het deelbesluit Transporttarieven. ACM merkt daarom TAQA Gas Storage B.V. aan als belanghebbende bij het deelbesluit Transporttarieven. De bezwaren van TAQA Gas Storage B.V. zullen inhoudelijk worden behandeld in paragraaf 5.2.

4.3.3.3 *Transporttarieven Bergermeer: TAQA Onshore B.V.*

67. TAQA Onshore B.V. is wel een door GTS erkende programmaverantwoordelijke maar heeft, gelet op het voorgaande, zelf niet voor het jaar 2014 capaciteit geboekt op het meetpunt Bergermeer. Het belang van TAQA Onshore B.V. als programmaverantwoordelijke speelt daarom geen rol bij de transporttarieven voor het meetpunt Bergermeer.
68. TAQA Onshore B.V. is daarnaast exploitant van de Gasopslag Bergermeer. TAQA Onshore B.V. stelt in haar bezwaarschrift dat zij bezwaar maakt tegen de tarieven van meetpunt Bergermeer, omdat zij een concurrentiebelang heeft dat rechtstreeks betrokken is bij het bestreden besluit. Ter onderbouwing vergelijkt TAQA Onshore B.V. de transporttarieven die gelden voor de Gasopslag Bergermeer met het laagste entrytarief en het laagste exittarief onder de gasopslagen aangesloten op het gastransportnet van GTS. Zij stelt dat als gevolg van dit verschil in tarieven zij financieel nadeel lijdt, omdat haar gasopslag door het hogere entry- en exittarief van meetpunt Bergermeer financieel minder aantrekkelijk is. Programma-verantwoordelijken kunnen dit verschil in tarieven bij hun keuze voor opslagcapaciteit betrekken, hetgeen nadelig is voor de exploitatie van de Gasopslag Bergermeer en daarmee voor TAQA Onshore B.V. ACM overweegt hieromtrent het volgende.
69. Zoals reeds is overwogen, was voorafgaand aan de inwerkingtreding van het bestreden besluit en gedurende het jaar 2014 de transportcapaciteit van op het meetpunt waarachter Gasopslag Bergermeer is gelegen volledig volgeboekt door twee partijen. Het door TAQA Onshore B.V. opgeworpen belang, waarbij de hoogte van het transporttarief in theorie invloed kan hebben op de vraag naar opslagcapaciteit van Gasopslag Bergermeer, is daarmee voor het jaar 2014 niet aan de orde.
70. Voorts stelt ACM vast dat het belang van TAQA Onshore B.V. bij de hoogte van de entry- en exittarieven voor meetpunt Bergermeer afgeleid is van TAQA Gas Storage B.V. (die deze tarieven betaalt). Het afgeleide belang is bovendien gelijk aan het belang van TAQA Gas Storage B.V.. ACM is daarom van oordeel dat TAQA Onshore B.V. geen belang heeft dat *rechtstreeks* bij het besluit is betrokken.

71. Concluderend is ACM van oordeel dat TAQA Onshore B.V. geen rechtstreeks betrokken belang heeft en derhalve niet als belanghebbende bij de transporttarieven kan worden aangemerkt.

4.3.3.4 Transporttarieven Alkmaar: TAQA Piek Gas B.V.

72. Net als TAQA Onshore B.V. neemt ook de exploitant van de Piekgasinstallatie Alkmaar, zijnde TAQA Piek Gas B.V. niet zelf transportcapaciteit af van GTS op het eigen meetpunt.

73. Ook TAQA Piek Gas B.V. stelt dat er sprake is van een concurrentiebelang en daarom van een rechtstreeks betrokken belang bij de transporttarieven. Naar het oordeel van ACM kan in dit geval hiervan geen sprake zijn omdat de Piekgasinstallatie Alkmaar geen open access gasopslag is. De Piekgasinstallatie Alkmaar staat volledig ten dienste van de productiedoelinden van één klant. Deze enige klant van TAQA Piek Gas B.V. heeft daarmee voor 2014 de volledige gasopslagcapaciteit (en de volledige transportcapaciteit op het bijbehorende meetpunt) tot haar beschikking. In deze situatie is het ten eerste niet mogelijk dat de bestaande klant overstapt naar een concurrent en ten tweede bestaat er ook geen toegang voor nieuwe klanten. Dit maakt dat het door TAQA Piek Gas B.V. opgeworpen belang, waarbij de hoogte van het transporttarief in theorie invloed kan hebben op de vraag naar opslagcapaciteit bij de Piekgasinstallatie Alkmaar, niet aan de orde is.

74. Net als hiervoor is overwogen geldt dat het belang van TAQA Piek Gas B.V. bij de hoogte van het transporttarief van de Piekgasinstallatie Alkmaar afgeleid is van haar contractuele relatie met de enige klant van de Piekgasinstallatie Alkmaar (die de transporttarieven moet betalen). Het afgeleide belang is bovendien gelijk aan het belang van haar klant. ACM is daarom van oordeel dat TAQA Piek Gas B.V. geen belang heeft dat *rechtstreeks* bij het besluit is betrokken.

75. Concluderend is ACM van oordeel dat TAQA Piek Gas B.V. niet als belanghebbende bij de transporttarieven kan worden aangemerkt.

4.3.3.5 Transporttarieven Bergermeer en Alkmaar: TAQA Energy B.V.

76. TAQA Energy B.V. is aandeelhouder van TAQA Gas Storage B.V., TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek Gas B.V. Dit werpt de vraag op of TAQA Energy B.V. een rechtstreeks belang heeft bij het deelbesluit Transporttarieven. ACM is van oordeel dat het belang van TAQA Energy B.V. zich slechts laat gelden via de (financiële) resultaten van de dochterondernemingen. ACM stelt vast dat daarom sprake is van een afgeleid belang.

77. Het afgeleide belang van TAQA Energy B.V. is voorts volledig parallel met de belangen van genoemde dochterondernemingen, zodat niet gesteld kan worden dat het belang rechtstreeks

bij het besluit is betrokken.³³

78. Concluderend is ACM van oordeel dat TAQA Energy B.V. niet als belanghebbende bij de transporttarieven kan worden aangemerkt.

5 Ingediende bezwaargronden en overwegingen

79. In dit hoofdstuk geeft ACM per belanghebbende een korte samenvatting van de ingediende bezwaargronden, gevolgd door de beoordeling van ACM. In paragraaf 5.1 worden de bezwaren ten aanzien van het BAT-tarief behandeld en in paragraaf 5.2 de bezwaren die zien op de transporttarieven.

5.1 Het BAT-tarief

5.1.1 Energie-Nederland

5.1.1.1 *Bezwaargrond kostenreflectiviteit*

80. Energie-Nederland maakt bezwaar tegen het BAT-tarief, omdat een uniform tarief per capaciteitseenheid volgens haar niet strookt met het principe van kostenreflectiviteit. Daarom zou het volgens Energie-Nederland nodig zijn om verschillende tariefcategorieën, afhankelijk van de gecontracteerde capaciteit, te hanteren.
81. Het hanteren van verschillende tariefcategorieën is bovendien ook goed mogelijk, want de kosten per aansluitklasse zijn bekend en Energie-Nederland is van mening dat de Tarieencode Gas differentiatie niet in de weg staat. Energie-Nederland verwijst daarbij naar de codebepalingen voor de aansluitdienst bij de regionale netbeheerders die volgens Energie-Nederland overeenkomsten vertonen met de bepalingen over het BAT-tarief. Energie-Nederland verzoekt daarom een differentiatie in het BAT-tarief te hanteren.

5.1.1.2 *Overweging*

82. ACM overweegt ten aanzien van deze bezwaargrond het volgende.
83. Het principe van kostenreflectiviteit waar Energie-Nederland naar verwijst is opgenomen in artikel 13 van de Gasverordening. Daarin is het uitgangspunt vastgelegd dat de tarieven een afspiegeling dienen te zijn van de werkelijke kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte, structureel vergelijkbare netbeheerder. Dit uitgangspunt houdt – voor zover hier relevant - in dat de tarieven gebaseerd moeten worden op de kosten die GTS maakt in het kader van haar wettelijke taken. Het dicteert echter niet op welke wijze de kosten tot uiting

---

³³ Zie in dit verband ook CBb, 18 november 2011, ECLI:NL:CBB:2011:BU5581 en CBb, 10 januari 2012, ECLI:NL:CBB:2012:BV1542.

moeten komen in de tarieven. De norm van artikel 13 van de Gasverordening biedt ruimte voor bestuurlijke interpretatie, binnen de grenzen van de (doelstelling van de) Gasverordening. Uit de eis van kostenreflectiviteit kan daarom geen verbod worden afgeleid op het socialiseren van kosten en dus ook geen verbod op het vaststellen van uniforme tarieven.

84. De tariefstructuur voor de bestaande aansluitingtaak is bij besluit van 7 november 2013 opgenomen in de Tarievenscode Gas.³⁴ In het toegevoegde artikel 3.3.6.2 van de Tarievenscode Gas is de tariefdrager voor het BAT-tarief vastgelegd, zijnde de gecontracteerde entry- of exitcapaciteit uitgedrukt in kWh/uur. In het codewijzigingsbesluit van 7 november 2013 heeft ACM in randnummer 32 ook de volgende toelichting gegeven op de bepaling van het BAT-tarief.

“Voor wat betreft de bestaande aansluitingtaak wordt dit periodieke tarief bepaald door de toegestane inkomsten te delen door de totale gecontracteerde rekenvolumes. De wijze waarop deze bepaald worden staat omschreven in het methodebesluit voor de periode 2014-2016. Het tarief voor de bestaande aansluiting wordt vermenigvuldigd met de rekenvolumina voor een specifieke bestaande aansluiting om tot de verwachte inkomsten te komen die bij die specifieke aansluiting in rekening worden gebracht. In formulevorm is dit als volgt weer te geven:

$$T^{BAT} = \frac{TI^{BAT}}{RV^{BAT}}$$

$$TI^{BAT,i} = T^{BAT} * RV^{BAT,i}$$

Waarbij T = tarief, TI = toegestane inkomsten, RV = rekenvolumina en BAT = bestaande aansluitingtaak en i een specifieke aansluiting aangeeft.”

85. Uit deze toelichting blijkt dat bij de codewijziging een uniform BAT-tarief is beoogd. Het BAT-tarief is uniform en lineair stijgend naar rato van de gecontracteerde capaciteit. GTS heeft haar voorstel voor het BAT-tarief 2014 opgesteld met inachtneming van de Tarievenscode Gas en de hierboven geciteerde toelichting, waarna ACM het BAT-tarief heeft vastgesteld
86. Het voorstel om de tariefstructuur voor de bestaande aansluitingtaak op te nemen in de Tarievenscode Gas kwam conform de wettelijke procedure vanuit de gezamenlijke netbeheerders.³⁵ ACM heeft dit voorstel overeenkomstig artikel 12f van de Gaswet onder andere getoetst aan artikel 13 van de Gasverordening en heeft vervolgens de tariefstructuur op dit punt overeenkomstig het voorstel vastgesteld. ACM heeft geen reden gezien om het voorstel wegens strijd met de eis van kostenreflectiviteit af te wijzen. Ook de zienswijzen³⁶ op

³⁴ Besluit van 7 november 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/205565 (zaaknummer 13.0482.52).

³⁵ Codewijzigingsvoorstel tariefstructuur bestaande aansluitingen en aansluitpunten d.d. 8 juli 2013 met kenmerk BR-13-844.

³⁶ Besluit van 7 november 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/205565 (zaaknummer 13.0482.52).

het ontwerp codewijzigingsbesluit van ACM gaven daartoe geen aanleiding.

87. ACM ziet voorts in het bezwaarschrift van Energie-Nederland geen aanleiding om de juistheid van haar besluit van 7 november 2013 op dit punt in twijfel te trekken. Ook in de suggestie van Energie-Nederland dat een BAT-tarief waarin verschillende tariefcategorieën worden onderscheiden - hierbij verwijzend naar de regionale netbeheerders - een verbetering van de kostenreflectiviteit zou betekenen, ziet ACM geen aanleiding het besluit in voorgestelde zin aan te passen. Hiertoe overweegt zij het volgende.
88. ACM constateert allereerst dat in de Tarievenscode Gas, anders dan voor de regionale netbeheerders, voor de landelijke netbeheerder *niet* wordt voorgeschreven dat tariefcategorieën moeten worden toegepast voor de aansluitaak en welke categorieën dit zouden moeten zijn.³⁷ In verband hiermee is er voor ACM geen, althans niet zonder meer, juridische grond om het bestreden besluit in de door Energie-Nederland bedoelde zin aan te passen. Daar komt bij dat de door Energie-Nederland voorgestelde wijziging zich ook niet verdraagt met het wettelijke systeem dat dicteert dat tariefstructuren worden vastgesteld in de Tarievenscode Gas en niet in een tarievenbesluit. In een tarievenbesluit worden deze tariefstructuren slechts toegepast.³⁸
89. ACM ziet op grond van het voorgaande geen reden om in heroverweging een differentiatie in het BAT-tarief aan te brengen. Het bezwaarschrift van Energie-Nederland is ongegrond.

5.1.2 VGN

90. Het bezwaar van VGN ziet op twee onderdelen, namelijk de hoogte van het BAT-tarief en het van toepassing zijn van het BAT-tarief op de leden van VGN. ACM behandelt beide onderdelen hierna apart.

5.1.2.1 Bezwaargrond hoogte BAT-tarief

91. Primair stelt VGN dat het BAT-tarief niet kostenreflectief is, leidt tot kruissubsidiëring en discriminatoir is. Het BAT-tarief is niet kostenreflectief omdat de gekozen tariefdrager leidt tot een onevenredige verhouding tussen het door de afnemer te betalen tarief en de beheer- en onderhoudskosten die door deze afnemer worden veroorzaakt. Daarnaast zorgt het BAT-tarief ervoor dat gasopslagen, vanwege de relatief grote hoeveelheid capaciteit die hiervoor jaarlijks geboekt moet worden, relatief gezien meer betalen dan de door hen veroorzaakte kosten en dat de overige afnemers minder betalen. Dit is in strijd met het verbod op kruissubsidiëring en

---

³⁷ Voor de regionale netbeheerders wordt dit voor de aansluitdienst voorgeschreven in artikel 2.5.1.4. jo. artikel 2.5.2.3 jo. artikel 2.5.3.3 van de Tarievenscode Gas.

³⁸ Op grond van artikel 82, derde lid, van de Gaswet.

in strijd met het verbod op discriminatie. VGN stelt voor dit op te lossen door een staffeling of differentiatie in het BAT-tarief door te voeren. Volgens VGN staat de Tarievenscode Gas hieraan niet in de weg.

92. Subsidiair stelt VGN dat ACM artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas buiten toepassing moet laten, indien dit artikel geen ruimte biedt voor een gedifferentieerd BAT-tarief. VGN acht artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas in dat geval in strijd met artikel 13 van de Gasverordening.
93. Meer subsidiair stelt VGN dat, indien ACM van oordeel is dat het BAT-tarief juist is vastgesteld, ACM bij wijze van exceptieve toetsing het kortingspercentage van 25% - zoals opgenomen in artikel 3.2.7.4 van de Tarievenscode Gas - buiten toepassing dient te laten en hiervoor in de plaats een hoger kortingspercentage moet toepassen. Daarmee worden de entry- en exittarieven van en naar gasopslagen verlaagd, waarmee volgens VGN recht wordt gedaan aan de belangen als genoemd in artikel 13 van Gasverordening en het beleid van de Minister van Economische Zaken om investeringen in gasopslagen te faciliteren.

5.1.2.2 Overweging

94. Ten aanzien van de bezwaargrond die ziet op het niet kostenreflectief zijn van het BAT-tarief, verwijst ACM naar haar overwegingen ten aanzien van de gelijklopende bezwaargrond van Energie-Nederland.
95. VGN stelt daarnaast dat het BAT-tarief ten onrechte geen onderscheid maakt tussen gasopslagen en niet-gasopslagen (vanwege verschil in capaciteitsbehoefte) en tussen afnemers waarvan de aansluiting is betaald door GTS en afnemers die deze (deels) zelf hebben gefinancierd. ACM stelt vast dat deze grieven (ook) gericht zijn tegen het feit dat het BAT-tarief uniform is, en er derhalve in de tariefstelling geen rekening wordt gehouden met specifieke kenmerken van de afnemer. Van het feit dat er geen differentiatie in het BAT-tarief plaatsvindt heeft ACM al geconstateerd dat zo'n differentiatie onderwerp zou moeten zijn van de Tarievenscode Gas opdat het kan worden toegepast in tarievenbesluiten. De Tarievenscode Gas voorziet hier, zoals gezegd, niet in, hetgeen naar het oordeel van ACM in de weg staat aan herroeping van het bestreden besluit op grond van deze grieven. ACM wijst hierbij op hetgeen zij eerder in dit besluit hierover heeft opgemerkt in verband met het bezwaar van Energie-Nederland.
96. VGN stelt subsidiair dat, indien artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas geen ruimte biedt voor een gedifferentieerd tarief, ACM dit artikel buiten toepassing moet laten. ACM wijst erop dat voor buiten toepassing laten van artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas slechts aanleiding zou kunnen zijn als voornoemd artikel onverbindend geacht zou moeten worden. Daarvan is naar het oordeel van ACM geen sprake.
97. In artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas is vastgelegd dat de tariefdrager van het BAT-tarief de gecontracteerde capaciteit is. Gasopslagen hebben weliswaar relatief gezien een grotere

gecontracteerde capaciteit nodig in vergelijking met andere netgebruikers, waardoor het absolute BAT-tarief hoger uitpakt voor gasopslagen, maar dit gevolg moet voorzienbaar geweest zijn voor VGN ten tijde van het introduceren van de tariefdrager in de Tarievenscode Gas (7 november 2013). VGN is namelijk als representatieve organisatie betrokken geweest bij de totstandkoming van de tariefdrager,³⁹ en heeft op het ontwerpbesluit geen zienswijze ingediend. De door ACM gegeven toelichting in het codewijzigingsbesluit, ook opgenomen in randnummer 84 hiervoor, heeft dit gevolg nog eens extra benadrukt. VGN heeft desondanks geen reden gezien om tegen dit codewijzigingsbesluit in beroep te gaan.

98. Ook anderszins acht ACM artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas niet onverbindend. ACM gaat daarom niet mee in het bezwaar van VGN om artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas buiten toepassing te verklaren.
99. Wellicht ten overvloede merkt ACM op dat het buiten toepassing verklaren van artikel 3.3.6 van de Tarievenscode Gas tot gevolg zou hebben dat het in het geheel niet mogelijk zou zijn om een BAT-tarief 2014 vast te stellen. GTS zou in dat geval geen inkomsten ontvangen voor haar wettelijke taak, hetgeen niet beoogd is met de regulering.
100. VGN stelt meer subsidiair dat ACM in het tarievenbesluit een hoger kortingspercentage dan de 25%, opgenomen in artikel 3.2.7.4 van de Tarievenscode Gas, moet toepassen. De Tarievenscode Gas zou dan op dit punt buiten toepassing gelaten moeten worden. VGN heeft evenwel onvoldoende aangedragen om een dergelijk oordeel te kunnen dragen.
101. ACM acht het codewijzigingsbesluit van 12 december 2013 - waarmee het kortingspercentage is opgenomen in de Tarievenscode Gas⁴⁰ – rechtmatig. In dit codewijzigingsbesluit, dat kort voor het bestreden besluit is genomen, is uitgebreid gemotiveerd waarom geen sprake is van strijd met artikel 13 van de Gasverordening. Ook heeft ACM in dit besluit het kortingspercentage beoordeeld in het licht van het gewenste beleid dat erop is gericht investeringen in flexibiliteit aantrekkelijker te maken. ACM ziet in het bezwaarschrift van VGN geen aanleiding om af te wijken van hetgeen ACM heeft beslist op 12 december 2013.
102. ACM ziet in bovenstaande bezwaargronden geen grond om de hoogte van het BAT-tarief aan te passen.

5.1.2.3 *Bezwaargrond het op de leden van toepassing zijn van het BAT-tarief*

103. VGN uit in haar bezwaarschrift de grief dat ACM niet gemotiveerd heeft waarom alle leden van VGN het BAT-tarief moeten betalen, terwijl niet alle aansluitingen van de leden van VGN

---

³⁹ Zie Codewijzigingsvoorstel tariefstructuur bestaande aansluitingen en aansluitpunten d.d. 8 juli 2013 met kenmerk BR-13-844.

⁴⁰ Besluit met kenmerk ACM/DE/2013/206684 (zaaknummer 13.0276.52).

een bestaande aansluiting zijn in de zin van artikel 10a, eerste lid, onder d van de Gaswet. VGN merkt op dat er afnemers zijn waarvan de aansluiting door GTS is betaald en afnemers waar dat niet het geval is.

5.1.2.4 Overweging

104. Zoals toegelicht in randnummer 84, wordt het BAT-tarief berekend door de toegestane inkomsten te delen door de totale rekenvolumes. Dit laatste betreft de totale rekenvolumes van die aansluitingen waarvoor de BAT-dienst van GTS geldt. ACM is er in het bestreden besluit vanuit gegaan dat voor alle aansluitingen van de leden van VGN de BAT-dienst door GTS dient te worden uitgevoerd. Naar aanleiding van deze bezwaargrond van VGN heeft ACM onderzocht of deze aannahme juist was. Voordat ACM ingaat op dit onderzoek, licht ze eerst haar beoordelingskader toe.
105. Het methodebesluit GTS 2014-2016, vastgesteld op 26 september 2013,⁴¹ reguleert voor het eerst (apart) de taak van GTS als bedoeld in artikel 10a, eerste lid, onder d, van de Gaswet. Deze nieuwe taak betreft “het in werking hebben en onderhouden van aansluitingen op het landelijk gastransportnet die voor 1 april 2011 in gebruik zijn genomen”. In randnummer 102 van dit methodebesluit heeft ACM hieraan toegevoegd dat zij ten aanzien van deze taak tijdens de looptijd van het methodebesluit rekening houdt met aansluitingen die voor de datum van 1 april 2011 *in aanbouw* waren.⁴² ACM heeft hiertoe besloten om te voorkomen dat het beheer van aansluitingen, waarvan de netgebruiker en GTS al definitief waren overeengekomen dat GTS de bouw van de gehele aansluiting zou verzorgen maar waarvan de uiteindelijke ingebruikname op 1 april 2011 nog geen feit was, slechts deels onder de hiervoor genoemde taak van GTS zou vallen. Ofwel, dat voor het beheer van een gedeelte van de aansluiting (namelijk het zogenoemde aansluitpunt⁴³) aan GTS een gereguleerd tarief betaald zou moeten worden en dat het beheer van het overige gedeelte ongereguleerd zou worden als gevolg van een tussendoor komende wijziging van de Gaswet. De vergoeding voor deze ongereguleerde taak zou dan in onderhandeling tussen netgebruiker en GTS tot stand moeten komen, terwijl dit voorheen liep via de gereguleerde transporttarieven.
106. Gezien het feit dat netgebruikers, GTS en ACM geen reguleringsbreuk met het verleden wensten, met het oog op veiligheid van het gastransportnet en andere financiële en juridische (ook privaatrechtelijke) complicaties, achtte ACM het in ieders belang dat deze, overigens zeer beperkt in aantal, aansluitingen in hun geheel (en dus niet slechts voor een deel) beheerd zouden worden door GTS. In verband hiermee heeft ACM ervoor gekozen om in het methodebesluit enige reguleringsruimte te scheppen voor deze “aansluitingen in aanbouw” door daartoe in het methodebesluit te bepalen dat daarmee rekening zou (kunnen) worden

⁴¹ Besluit met kenmerk ACM/DE/2013/204152.

⁴² ACM bedoelt hiermee boekhoudkundig gezien in aanbouw, dit moment kan eerder liggen dan de start van de technische aanbouw.

⁴³ Op grond van artikel 10, zesde lid, onder b van de Gaswet, zijnde de aansluittaak.

gehouden. Met als doel dat voor deze aansluitingen mogelijk ook het BAT-tarief zou gaan gelden, indien daartoe voldoende aanleiding zou bestaan.

107. Uit onderstaande toelichting bij de nota van wijziging, waarmee de bestaande aansluitingtaak in het wetsvoorstel 33 493⁴⁴ is opgenomen, maakt ACM op dat de wetgever een scheiding in beheer als hierboven beschreven, eveneens onwenselijk acht:

“Het gevolg van deze onduidelijkheden kan zijn dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zich gedwongen ziet de behandeling van dit deel van het gastransportnet te wijzigen en het beheer ervan te scheiden van het beheer van het overige deel van het gastransportnet. Aangezien het hier gaat om transport van brand- en explosiegevaarlijk gas onder hoge druk is het ongewenst dat er enige mogelijkheid bestaat op onduidelijkheid ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor deze bestaande aansluitingen.”

108. Naar aanleiding van het bezwaar van VGN heeft ACM op 21 oktober 2014 aan GTS een informatieverzoek verstuurd, waarin ACM heeft verzocht om nadere gegevens aangaande de verbindingen met het gastransportnet van GTS die vóór 1 april 2011 activa in aanbouw waren en die ná 1 april 2011 in gebruik zijn of worden genomen.⁴⁵ In de periode van 5 november 2014 tot aan 11 december 2014 heeft GTS nadere gegevens verstrekt dan wel eerder verstrekte informatie verduidelijkt. Over de informatie heeft in deze periode tevens enkele malen telefonisch overleg plaatsgevonden tussen GTS en ACM.

109. De gegevens die GTS naar aanleiding van het informatieverzoek van ACM heeft opgeleverd, betref informatie over negen verbindingen. ACM heeft voor deze verbindingen bekeken welk deel van de configuratie door GTS was aangelegd en welk deel de netgebruiker zelf (of door een derde) had aangelegd. Hieruit heeft ACM geconcludeerd dat voor zeven verbindingen geldt dat, gezien de in randnummer 105 e.v. beschreven redenen, het wenselijk was dat GTS het BAT-tarief voor haar taak in rekening zou brengen. In twee situaties bleek dit niet het

geval te zijn. Voor die twee aansluitingen is het BAT-tarief in rekening gebracht, waar een AT-tarief vastgesteld had moeten zijn.

110. De twee hiervoor genoemde aansluitingen betreffen de aansluiting van gasopslag Bergermeer en de aansluiting van gasopslag Astora Jemgum.⁴⁶ De verbindingen voor beide gasopslagen zijn na 1 april 2011 in gebruik genomen en GTS heeft alleen het aansluitpunt verzorgd en in beheer genomen. Het overige deel van de aansluiting is aangelegd door de eigenaren c.q. exploitanten van deze gasopslagen en zij zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer hiervan. In zoverre kan dus ook gesteld worden dat GTS hier nimmer een taak als de bestaande

⁴⁴ Kamerstukken II 2012-2013, 33 493, nr 7, p. 7.

⁴⁵ Brief met kenmerk ACM/DJZ/2014/206041.

⁴⁶ Meetpunt 301.391.

aansluitingtaak heeft gehad en uitgevoerd, maar alleen de aansluitaak heeft en uitvoert. ACM acht het daarom onredelijk voor deze partijen dat zij het BAT-tarief in rekening gebracht krijgen. Als gevolg van deze heroverweging zal ACM de gegevens van de gasopslag Bergermeer en gasopslag Astora Jemgum niet meer in aanmerking nemen bij de berekening van het BAT-tarief. Voor beide meetpunten zal een individueel AT-tarief vastgesteld worden. ACM legt hierna uit op welke wijze bovenstaande conclusie zijn beslag heeft gekregen in de toekomstige tarieven van GTS.

111. Het BAT-tarief voor 2014 is, zoals in randnummer 84 toegelicht, berekend door de Toegestane inkomsten voor de bestaande aansluitingtaak 2014 te delen door het totale rekenvolume 2014 voor de bestaande aansluitingtaak. Het totale rekenvolume 2014 is het geschatte rekenvolume voor alle netwerkpunten tezamen, waarvoor GTS de bestaande aansluitingtaak uitvoert.
112. Naar aanleiding van de heroverweging is gebleken dat de rekenvolumina van gasopslag Bergermeer en gasopslag Astora Jemgum niet meegenomen hadden moeten worden in bovenstaande berekening.⁴⁷ Het BAT-tarief had dan ook vastgesteld moeten worden op EUR 0,113 kWh/h/y in plaats van EUR 0,111 kWh/h/y.
113. ACM stelt echter ook vast dat het jaar 2014 bijna ten einde is zodat bij alle van toepassing zijnde netgebruikers het BAT-tarief reeds door GTS in rekening is gebracht. Om een grootschalige herfacturering voor GTS te vermijden heeft ACM ervoor gekozen om voor de netgebruikers waarvoor GTS wel de BAT-dienst uitvoert de consequenties van de heroverweging via nacalculatie te verwerken in het BAT-tarief voor 2016. Voor de twee gasopslagen zal GTS echter moeten overgaan tot intrekking van de BAT-factuur. Voor deze twee gasopslagen zal ACM in 2015 een AT-tarief vaststellen, dat tevens dient ter dekking van de kosten van GTS voor de aansluitaak in 2014.
114. ACM kiest voor verwerking in het BAT-tarief van 2016 en niet van 2015, vanwege de beperkte tijd die beschikbaar is om het in voorbereiding zijnde tarievenbesluit voor 2015 aan te passen en vanwege de voor GTS geldende systematiek van omzetregulering. Bij de vaststelling van het BAT-tarief 2016 zal namelijk als gevolg van de omzetregulering sowieso een eventueel verschil tussen de gerealiseerde BAT-omzet 2014 en de Toegestane BAT-inkomsten 2014 worden nagecalculeerd.
115. ACM concludeert dat het bezwaar van VGN, voor zover dit ziet op de toepassing ervan op haar leden, gegrond is. Het besluit wordt op dit punt herroepen en de gevolgen daarvan worden meegenomen in een toekomstig tarievenbesluit.

---

⁴⁷ Het BAT-tarief wijzigt in dit geval alleen omdat de rekenvolumina dalen, de toegestane inkomsten blijven gelijk. Dit komt omdat deze toegestane inkomsten zijn gebaseerd op kostengegevens uit het jaar 2012, en in dit jaar waren de gasopslagen Bergermeer en Astora Jemgum nog niet in gebruik.

5.2 De Transporttarieven

116. Het bezwaar van TAQA Gas Storage B.V. tegen de entry- en exittarieven die gelden voor transport van en naar het meetpunt Bergermeer bevat twee gronden. In de eerste plaats is de vaststelling van het entrytarief voor meetpunt Bergermeer volgens TAQA Gas Storage B.V. niet transparant. In de tweede plaats zijn de vastgestelde transporttarieven volgens TAQA Gas Storage B.V. te hoog in verhouding tot andere gasopslagen. Daarmee zijn de tarieven discriminatoir, niet kostenreflectief en leiden zij niet tot bevordering van de handel, aldus TAQA Gas Storage B.V. Beide gronden worden hierna separaat besproken.

5.2.1.1 Bezwaargrond transparantie

117. Ten aanzien van de transparantie heeft TAQA Gas Storage B.V. de volgende bezwaren.

118. Het bestreden besluit bepaalt voor het eerst een entrytarief voor het meetpunt Bergermeer. Het bestreden besluit maakt niet duidelijk welke kostenverdelingsmethodiek ten grondslag ligt aan de vaststelling van dit entrytarief, en daarmee is het besluit in strijd met artikel 13 en 18 van de Gasverordening. Volgens artikel 13 van de Gasverordening moeten de tarieven of de voor de berekening gebruikte methoden transparant zijn. Voor transparante tarieven geldt dat in artikel 18, tweede lid, van de Gasverordening is bepaald dat voldoende gedetailleerde informatie over tariefderivatie, methodologie en structuur gepubliceerd moet zijn. Daaruit moet, volgens de Framework Guidelines,⁴⁸ blijken hoe individuele tarieven zijn ontstaan en waarom ze (niet) verschillen. Het gebrek aan transparantie is tevens in strijd met artikel 14, derde lid, van de Gaswet. Dit wordt ondersteund door een Legal opinion van Lars Kjølbye, aldus TAQA Gas Storage B.V.

5.2.1.2 Overweging

119. ACM heeft in het bezwaar van TAQA Gas Storage B.V. aanleiding gezien om de transparantie van het bestreden besluit te vergroten en is in zoverre van oordeel dat het bezwaar van TAQA Gas Storage B.V. gegrond is. ACM licht dit als volgt toe.

120. De hoogte van de transporttarieven wordt – onder andere – bepaald door de besluiten die het inkomstenniveau van GTS bepalen (het methodebesluit en het x-factorbesluit) en door de tariefstructuren zoals deze in de Tarievenscode Gas zijn vastgelegd.

121. De besluiten die het inkomstenniveau van GTS voor de transporttaak bepalen geven duidelijkheid over de kosten die in aanmerking worden genomen bij het bepalen van de toegestane inkomsten van GTS voor de transporttaak. Daarmee wordt tevens duidelijkheid

---

⁴⁸ ACER, Framework Guidelines on rules regarding harmonized transmission tariff structures for gas (29 november 2013), p. 9.

gegeven over de hoogte van de totale inkomsten voor GTS en de wijze waarop dit, via het methodebesluit en het x-factorbesluit, resulteert in de vast te stellen tarieven van het jaarlijkse tarievenbesluit.⁴⁹

122. De tariefstructuren, opgenomen in de Tarievenscode Gas, geven duidelijkheid over de toerekening van kosten. Artikel 3.4.1 van de Tarievenscode Gas bevat dan ook een opsomming van de kostensoorten, die gedekt moeten worden door de transporttarieven. Het bezwaar van TAQA Gas Storage B.V. dat er geen duidelijkheid bestaat omtrent de kostenverdelingsmethodiek is daarmee naar het oordeel van ACM onterecht.
123. Ondanks de duidelijkheid die uit het voorgaande blijkt, is ACM met TAQA Gas Storage B.V. van oordeel dat uit de Tarievenscode Gas niet zonder meer duidelijk is op welke wijze de tarieven worden berekend. In artikel 3.4.2 van de Tarievenscode Gas wordt wel bepaald dat de transporttarieven worden gebaseerd op de mate waarin zij de kosten genoemd in artikel 3.4.1 van de Tarievenscode Gas veroorzaken. Dit geeft echter nog geen inzicht in de berekening van de hoogte van de verschillende entry- en exittarieven. Met TAQA Gas storage B.V. is ACM van oordeel dat dit inzicht nodig is om voldoende transparantie te bieden.
124. ACM is van oordeel dat de Tarievenscode Gas de aangewezen plaats is om de hiervoor benoemde transparantie te bieden. In dat verband wordt opgemerkt dat reeds eerder een tariefherinrichting is aangekondigd.⁵⁰ Het bieden van benoemde transparantie zou als onderdeel in dat traject kunnen worden opgenomen.
125. Het voorgaande neemt niet weg dat ACM in heroverweging dient te motiveren op welke wijze de transporttarieven voor het jaar 2014 zijn berekend. In het hiernavolgende zal ACM bij de behandeling van de overige bezwaargronden ingaan op deze berekening van de transporttarieven. Naar zij aanneemt zal ACM met die beschrijving voor nu voldoende tegemoet komen aan het bezwaar van TAQA Gas storage B.V. aangaande de transparantie van de transporttarieven.

5.2.1.3 Overige bezwaargronden

126. Volgens TAQA Gas Storage B.V. ligt het entrytarief dat van toepassing is op meetpunt Bergermeer aanzienlijk hoger dan de entrytarieven van de andere gasopslagen. Het tarief is volgens TAQA Gas Storage B.V. dus discriminatoir. Het is voorts volgens TAQA Gas Storage B.V. onduidelijk waarom verschillende tarieven gelden voor verschillende gasopslagen. Bovendien zou het redelijker zijn als de Gasopslag Bergermeer het laagste tarief zou hebben,

---

⁴⁹ Zie hiervoor paragraaf 4.2 van het methodebesluit GTS 2014 – 2016, besluit van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/204152 (zaaknummer 12.0246.52).

⁵⁰ Brief van de Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit aan representatieve organisaties van 1 maart 2010, kenmerk 103378/6.B1462.

aangezien Gasopslag Bergermeer als enige gasopslag dichterbij de verbruikers van gas is gelegen. De dimensionering van het gastransportnet kan immers efficiënter naarmate gasopslagen dichterbij de verbruiker gelegen zijn. Het tarief is volgens TAQA Gas Storage B.V. daarom ook niet kostenreflectief. Het voorgaande leidt er volgens TAQA Gas Storage B.V. toe dat het level playing field tussen de gasopslagen wordt verstoord.

127. In het bestreden besluit wordt weliswaar duidelijk gemaakt dat het entrytarief voor meetpunt Bergermeer gelijkgesteld is aan de tarieven van omliggende punten, maar ACM legt volgens TAQA Gas Storage B.V. niet uit waarom de tarieven hierop gebaseerd moeten zijn. Bovendien is onduidelijk waarop de tarieven van omliggende punten zijn gebaseerd en of ACM rekening heeft gehouden met de verschillen tussen gasopslagen en andere aangesloten.
128. TAQA Gas Storage B.V. stelt dat de tariefvaststelling erop lijkt te duiden dat het afstandsafhankelijk is. Dit is evenwel geen *cost driver* zoals opgenomen in artikel 3.4.2 van de Tariefcode Gas.

5.2.1.4 Overweging

129. Zoals hiervoor is weergegeven is ACM van oordeel dat in heroverweging meer duidelijkheid gegeven moet worden over de wijze van berekening van de transporttarieven. Hierna verschaft ACM eerst die duidelijkheid, waarna beoordeeld wordt of de overige bezwaren van TAQA Gas Storage B.V. tot aanpassing van het bestreden besluit zouden moeten leiden.

Historie totstandkoming transporttarieven

130. De huidige transporttarieven van GTS kennen hun oorsprong in de jaren negentig van de vorige eeuw. Omdat deze historie van belang is voor het verklaren van de huidige tariefverschillen zal hierna een overzicht worden gegeven.
131. Het huidige entry en exittariefsysteem is een uitvloeisel van verschillende tariefherstructureringen die - vanaf de introductie van het Commodity en Diensten systeem (CDS) in 1999 - zijn gehanteerd. Het CDS is geïntroduceerd om toegang voor derden mogelijk te maken en was een tariefsysteem waarbinnen tarieven op point-to-point basis werden vastgesteld. Daarbij was het tarief – onder andere - afhankelijk van de totale afstand van het point-to-point traject, de leidingdiameter en de gaskwaliteit (H gas of G gas). In de parlementaire geschiedenis heeft de Minister van Economische Zaken bij de totstandkoming van de Gaswet over dit tariefsysteem het volgende gesteld.

“Gasunie heeft voor industriële gasafnemers met een verbruik van meer dan 10 miljoen m3 gas per jaar een nieuw prijssysteem ingevoerd: het zogenaamde commodity diensten systeem. Kern van dat systeem is dat apart betaald moet worden voor het gas en de daarmee samenhangende diensten, transport en loadfactorconversie. Dit heeft tot gevolg dat de vaste tariefcomponent, die in het oude tariefsysteem nagenoeg afwezig was, groter wordt en dat de variabele

tariefcomponent navenant kleiner wordt. Dat is op zichzelf een betere weerspiegeling van de feitelijke kostenstructuur.⁵¹

“Voorzitter! Ik wil nog even iets zeggen over de afstandafhankelijkheid van de transporttarieven. Wij moeten ons goed realiseren dat het gasnet anders dan het elektriciteitsnet geen uitwisselingsnet is. Er vindt feitelijk transport plaats en bovendien is die afstand redelijk te bepalen. Dit houdt onder andere in dat het transport van gas duurder wordt naarmate de afstand groter is. Daarom hebben wij voor dit systeem gekozen.⁵²

“Diverse afgevaardigden vroegen naar de redelijkheid van een afstandsgerelateerd transporttarief. Bij gas is er, in tegenstelling tot bij elektriciteit, sprake van werkelijk transport over het leidingnet dat ook redelijk te volgen is. In die situatie is een afstandsgerelateerd systeem een manier om de transportkosten toe te delen die recht doet aan de werkelijk veroorzaakte kosten.⁵³

132. De invoering van het CDS leverde echter klachten op bij de regulerende instantie van destijds, de Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht Energie (hierna: DTe). Bij de invoering van de richtlijnen voor het vaststellen van de indicatieve tarieven voor transportdiensten van Gasunie (de rechtsvoorganger van GTS)⁵⁴ is dan ook een brede consultatie aangekondigd. Deze consultatie heeft geleid tot de invoering van een trajectensysteem, een specifieke vorm van een entry- en exitsysteem. In de toelichting van de richtlijnen voor 2002 is hierover door DTe het volgende weergegeven:

“Gasunie heeft aangegeven dat zij voornemens is het CDS-systeem op 1 januari 2002 te vervangen door een nieuw tariefsysteem. Het nieuw voorgestelde tariefsysteem is vormgegeven door middel van knooppunten (11) en trajecten (21 G-gas en 17 H-gas trajecten). (...) De hoogte van een tarief op een traject is afhankelijk van de lengte van het traject, de grootste diameter op het traject, de gaskwaliteit (G-gas of H-gas), de benuttingsgraad op een traject en de hoeveelheid forward- en backhaul op een traject. (...) Nu de Richtlijnen Gastransport voor het jaar 2002 in het jaar 2002 het hierboven aangegeven overgangssysteem toe staan, wordt Gasunie in de gelegenheid gesteld om gedurende het jaar 2002 ervaring op te doen met een entry-exitsysteem.⁵⁵

133. Op 20 december 2001 legde DTe een bindende aanwijzing op aan Gasunie, naar aanleiding van verzoeken van enkele netgebruikers. In de bindende aanwijzing is – onder andere – overwogen:

⁵¹ Kamerstukken II 1999–2000, 26 463, nr. 6, p. 56.

⁵² Kamerstukken II 1999–2000, 26 463, nr. 55, p. 13.

⁵³ Kamerstukken II 1999–2000, 26 463, 56, p. 1.

⁵⁴ Richtlijnen voor het jaar 2001 Gaswet, Staatscourant 2000, nr. 171.

⁵⁵ Toelichting Richtlijnen Gastransport voor het jaar 2002, 30 augustus 2001, randnummers 84 en 87.

“Op grond van (...) constateert DTe dat de indicatieve tarieven voor transportdiensten van Gasunie voor het jaar 2002 afhankelijk zijn van de afstand tussen entry punten en exitpunten. (...) Aanvragers geven aan dat Gasunie op dit punt in strijd handelt met de Richtlijnen Gastransport (...).

Gasunie heeft inmiddels aan DTe laten weten dat zij (...) een entry-exit tariefstructuur zal introduceren, waarbij het grondgebied van Nederland als één (tarief)zone wordt aangemerkt en sprake is van een virtuele marktplaats (National Balancing Point), waarbij de afstandsafhankelijkheid van het tarief tot een minimum zal worden beperkt en waarbij rekening zal worden gehouden met de specifieke omstandigheden van het Nederlandse gastransportnet. Op grond van het bovenstaande constateert DTe dat Gasunie niet heeft voldaan aan artikel 12, eerste lid, van de Richtlijnen Gastransport.⁵⁶

134. Naar aanleiding van bezwaren tegen de hiervoor genoemde bindende aanwijzing overwoog DTe:

“Ten aanzien van het onderwerp “afstandsafhankelijkheid van tarieven” merkt de directeur DTe tevens op dat hij in het bestreden besluit niet heeft uitgesloten dat de door Gasunie te ontwikkelen entry-exit tariefstructuur enige afstandsafhankelijkheid van het tarief in zich zal dragen. Wel heeft hij daarin opgemerkt dat die afstandsafhankelijkheid tot een minimum beperkt zal worden.”⁵⁷

In artikel 23 van de Richtlijnen Gastransport 2003 werd vervolgens neergelegd dat bij de bepaling van de tarieven voor gegarandeerde transportdienst van GTS, de afstandsafhankelijkheid in beginsel tot een minimum beperkt wordt.⁵⁸ Volgens de toelichting op de Richtlijnen kan in de hoogte van de onderling onafhankelijke tarieven voor de entry- en exitpunten rekening worden gehouden met afstand.⁵⁹

135. De laatste wijziging van het tariefsysteem vond plaats in 2003, toen het trajectenstelsel werd vervangen door een ontkoppeld entry-exittariefsysteem. De overgang naar het volledig ontkoppeld entry-exittariefsysteem vond op een voor GTS financieel neutrale basis plaats, met inachtneming van de toe te passen tariefkortingen als gevolg van reguleringsbesluiten. Achtereenvolgende tariefaanpassingen na 2003 zijn min of meer geleidelijk verlopen middels kleine correcties, nacalculaties en de X-factor. De onderliggende blauwdruk en kenmerkende eigenschappen van de entry- en exittarieven dateren dus van vóór 2003.
136. Bij de financieel neutrale omzetting van het trajectenstelsel naar een entry-exitsysteem is een aanpak gekozen waarbij de hoogte van de entry- en exittarieven op zodanige wijze is vastgesteld dat voor lange afstandstransport een “passend” totaaltarief resulteerde dat recht zou blijven doen aan het principe van kostenveroorzaking en geen ongewenste

⁵⁶ Besluit van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, kenmerk 100554/15, van 20 december 2001, blz. 18.

⁵⁷ Besluit van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, kenmerk 100554/15, van 20 december 2001, blz. 18.

⁵⁸ Richtlijnen Gastransport 2003, Stcrt 2002, 209, p. 46.

⁵⁹ Toelichting Richtlijnen Gastransport voor het jaar 2003, 30 augustus 2002, randnummer 210.

omleidingsstromen zou aantrekken. Het beginsel van kostenveroorzaking is vooral zichtbaar in de exittarieven. Historisch gezien is het gasnet vooral van noord naar zuid ontwikkeld, in verband met de voorkomens van gas in Noord Nederland en de importstromen die via Oude Statenzijl en Emden tot ontwikkeling zijn gekomen. De exittarieven vertonen daarmee een mate van afstandafhankelijkheid ten opzichte van het (virtuele) capaciteit gewogen entrypunt. Voor G-gas ligt dit in noordoost Nederland, voor H-gas ligt dit meer centraal in Nederland.

137. Zoals hiervoor weergegeven, zijn de gehanteerde tarieven verschillend vanwege de afstandafhankelijkheid, het verschil in locatie in Nederland. De tarieven zijn daarbij historisch gegroeid. Bij de overgang van onderhandelde toegang naar gereguleerde toegang⁶⁰ heeft de regulerende instantie de plicht gekregen om de tarieven vast te stellen. In 2005 zijn de tarieven (voor het jaar 2006) voor het eerst vastgesteld⁶¹ en is getoetst aan het kostenveroorzakingsbeginsel van artikel 3.4.2 van de Tarievenscode Gas.⁶² Daarbij is, vanuit de basisgedachte dat het gastransportnet is uitgerold vanaf de productie naar gebruiker, gekeken of de tarieven evenredig waren met de lengte van het gastransportnet (en de aan die lengte gerelateerde kosten) tot aan het betreffende meetpunt. In de daaropvolgende tarievenbesluiten is ACM telkens uitgegaan van de juistheid van deze verhouding tussen de tarieven.

Tarieven zijn afstandafhankelijk, niet discriminatoir

138. Gelet op het voorgaande vinden de verschillen in tarieven hun oorzaak in – onder andere - de afstandafhankelijkheid als uitwerking van het kostenveroorzakingsbeginsel van artikel 3.4.2 van de Tarievenscode Gas. Naar het oordeel van ACM is hierin een objectieve rechtvaardiging gelegen voor het verschil in tariefniveau. In het enkele feit dat de entry- en exittarieven per gasopslag verschillen kan derhalve onvoldoende aanleiding worden gevonden voor de conclusie dat de tarieven discriminatoir zijn.
139. TAQA Gas Storage B.V. stelt dat de afstandafhankelijkheid niet mag worden gehanteerd, omdat dit geen *cost driver* is zoals opgenomen in artikel 3.4.2 van de Tarievenscode Gas. Met betrekking tot dit bezwaar merkt ACM op dat in het geheel geen *cost drivers* zijn genoemd. De Tarievenscode Gas vermeldt slechts kostensoorten. Het ontbreken van een expliciete bepaling waarin de afstandafhankelijkheid wordt benoemd, staat een rechtmatige vaststelling van afstandafhankelijke tarieven niet in de weg.

---

⁶⁰ Wijziging Elektriciteitswet 1998 en Gaswet in verband met implementatie en aanscherping toezicht netbeheer, 29 372, *Stb.* 2004, 328.

⁶¹ Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit van 7 december 2005, kenmerk 102064/9.

⁶² Zoals vlak daarvoor – op 19 augustus 2005 – in de eerste Tarievenscode Gas is vastgelegd bij besluit met kenmerk 101928/22.

140. Het voorgaande verklaart waarop de tarieven van omliggende punten van Gasopslag Bergermeer zijn gebaseerd. Bovendien blijkt uit het voorgaande waarom het entrytarief voor Gasopslag Bergermeer gelijk is gesteld aan de tarieven van omliggende punten.

Nieuwe visie

141. TAQA Gas Storage B.V. is de mening toegedaan dat het redelijker zou zijn als voor Gasopslag Bergermeer het laagste tarief zou gelden, aangezien deze opslag dichterbij de verbruikers van gas is gelegen. Het gastransportnet kan efficiënter worden ingericht naarmate gasopslagen dichterbij de verbruiker gelegen zijn. Het tarief is volgens TAQA Gas Storage B.V. daarom ook niet kostenreflectief en leidt ertoe dat het level playing field tussen de gasopslagen wordt verstoord.
142. De visie van TAQA Gas Storage B.V. ten aanzien van de efficiëntere inrichting van het gastransportnet en het level playing field is interessant, maar leidt niet tot wijziging van het tarievenbesluit. ACM wijst erop dat dit een andere invalshoek is dan die waarvan bij de totstandkoming van de Gaswet is uitgegaan en die van de Tarievenscode Gas. ACM heeft geen aanleiding om aan dit uitgangspunt in het kader van (de heroverweging van) onderhavig tarievenbesluit te tornen. Hierbij herhaalt ACM dat zij in de afstandsafhankelijkheid een objectieve rechtvaardiging ziet voor het vaststellen van tarieven op een verschillend niveau.

Onderscheid tussen netgebruikers

143. Tot slot heeft TAQA Gas Storage B.V. aangegeven dat uit het bestreden besluit niet duidelijk blijkt of ACM gasopslagen en andere aangeslotenen verschillend heeft behandeld. In dat verband merkt ACM op dat in de transporttarieven geen onderscheid gemaakt is tussen netgebruikers, afgezien van hetgeen op grond van de Tarievenscode Gas is voorgeschreven. ACM heeft dan ook wel degelijk rekening gehouden met de verschillen tussen gasopslagen en andere aangeslotenen door de in artikel 3.2.7.4. van de Tarievenscode Gas neergelegde korting van 25% toe te passen op de transporttarieven van en naar gasopslagen. Andere regels die voorschrijven dat de tariefstelling van gasopslagen afwijkend is van de rest van de netgebruikers zijn niet opgenomen in de Tarievenscode Gas.

5.2.1.5 Conclusie

144. Op grond van het voorgaande concludeert ACM dat het bezwaar van TAQA Gas Storage B.V., ten aanzien van de transparantie van de transporttarieven gegrond is. In onderhavig besluit heeft ACM wel het benodigde inzicht verschaft, zodat ACM van oordeel is dat hiermee volledig aan de bezwaren omtrent transparantie tegemoet is gekomen. De wijze waarop de transporttarieven zijn berekend, acht ACM rechtmatig. ACM ziet geen reden om het bestreden besluit op dit punt te herroepen.

6 Vergoeding proceskosten.

145. EconGas, TAQA Energy B.V., TAQA Gas Storage B.V., TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek gas B.V. en VGN hebben verzocht om vergoeding van proceskosten op grond van artikel 7:15, tweede lid, van de Awb.
146. Op grond van artikel 7:15, tweede lid, van de Awb worden de kosten die een belanghebbende in verband met de behandeling van het bezwaar redelijkerwijs heeft moeten maken door het bestuursorgaan uitsluitend vergoed op verzoek van de belanghebbende voorzover het bestreden besluit wordt herroepen wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid.
147. Hiervoor heeft ACM reeds geoordeeld dat EconGas, TAQA Onshore B.V., TAQA Piek Gas B.V. en TAQA Energy B.V. niet kwalificeren als belanghebbende. EconGas, TAQA Onshore B.V., TAQA Piek Gas B.V. en TAQA Energy B.V. komen daardoor niet in aanmerking voor vergoeding van de proceskosten. ACM wijst de verzoeken van deze partijen om vergoeding van de proceskosten dan ook af.
148. Hiervoor heeft ACM reeds geoordeeld dat TAQA Gas Storage B.V. niet kwalificeert als belanghebbende bij het BAT-tarief, maar wel als belanghebbende bij de transporttarieven. Ten aanzien van de transporttarieven is de motivering aangepast, maar wordt het besluit niet herroepen. TAQA Gas Storage B.V. komt daardoor niet in aanmerking voor vergoeding van de proceskosten.⁶³ ACM wijst het verzoek van TAQA Gas Storage B.V. vergoeding van de proceskosten dan ook af.
149. Hiervoor heeft ACM reeds geoordeeld dat VGN kwalificeert als belanghebbende bij het BAT-tarief. Naar aanleiding van het bezwaarschrift van VGN wordt het BAT-tariefbesluit herroepen. Er zijn geen redenen bekend die zouden leiden tot het oordeel dat deze onrechtmatigheid niet aan ACM te verwijten valt. VGN komt daardoor in aanmerking voor vergoeding van de proceskosten. ACM wijst het verzoek van VGN dan ook toe.
150. De vergoeding van de kosten in bezwaar wordt op grond van het Besluit proceskosten bestuursrecht bepaald door het aan de verrichte proceshandelingen toegekende punten te vermenigvuldigen met de waarde per punt (EUR 487,-) en met de toepasselijke wegingsfactoren. In dit geval stelt ACM het aantal punten vast op 2 (bezwaarschrift en hoorzitting) en de wegingsfactor op 1 (gemiddeld). Dit leidt tot een vergoeding voor VGN van EUR 974,-.

---

⁶³ Zie in dit verband CRvB, 23 augustus 2006, ECLI:NL:CRVB:2006:AY8044 en CBb, 18 februari 2011, ECLI:NL:CBB:2011:BP6901.

7 Dictum

151. De Autoriteit Consument en Markt:

- I. verklaart de bezwaren van de Vereniging Gasopslag Nederland tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720, gegrond;
- II. bepaalt dat het uit deze gegrondverklaring voortvloeiende verschil in inkomsten voor GTS in het kader van de omzetrnacalculatie zal worden verwerkt in het tarief voor de bestaande aansluitingtaak van 2016;
- III. kent de Vereniging Gasopslag Nederland een vergoeding van de door haar gemaakte kosten van de bezwaarprocedure toe ter hoogte van EUR 974,-;
- IV. verklaart de bezwaren van Energie-Nederland tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720 ongegrond;
- V. verklaart de bezwaren van EconGas GmbH tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720, niet-ontvankelijk;
- VI. wijst het verzoek van EconGas GmbH om vergoeding van de door haar gemaakte kosten van de bezwaarprocedure af;
- VII. verklaart de bezwaren van TAQA Energy B.V, TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek gas B.V. tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720, niet-ontvankelijk;
- VIII. verklaart de bezwaren van TAQA Gas Storage B.V tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720, niet-ontvankelijk voor zover die bezwaren betrekking hebben op het deelbesluit waarin de tarieven voor de bestaande aansluitingtaak zijn vastgesteld.
- IX. verklaart de bezwaren van TAQA Gas Storage B.V tegen het besluit van 18 december 2013, met kenmerk ACM/DE/2013/206720, gegrond voor zover die bezwaren betrekking hebben op het deelbesluit waarin de transporttarieven zijn vastgesteld;
- X. wijst het verzoek van TAQA Energy B.V, TAQA Gas Storage B.V, TAQA Onshore B.V. en TAQA Piek gas B.V. om vergoeding van de door haar gemaakte kosten van de bezwaarprocedure af.
- XI. laat voor het overige het besluit van 18 december 2013, met kenmerk CM/DE/2013/206720, onder aanvulling van de motivering, in stand.

**Autoriteit
Consument & Markt**

Den Haag,

Datum: 18 december 2014

Autoriteit Consument en Markt,
namens deze,

W.g.
mr. M.T.P.J. van Oers
Directeur Juridische Zaken

34/34

Tegen dit besluit kan degene wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking daarvan beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, postbus 20021, 2500 EA 's-Gravenhage.